

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Fylkesmannens uttale - søknad om løyve til Trontveitåna kraftverk i Nissedal kommune - høring

---

Kunnskapsgrunnlaget rundt Trontveitånas status som gytebekk for ørret er for dårlig, og særlig potensialet for storørret bør belyses. Fylkesmannen tilrårer at slik informasjon må skaffes til veie før endelig vedtak kan fattes.

Vi viser til brev fra NVE datert 28.08.2017, om høring om bygging av Trontveitåna kraftverk i Nissedal kommune, inkludert vedlagt søknadsdokument fra Vest-Telemark Kraftlag AS. Fylkesmannen deltok på NVEs befaringsreise, den 26.09.2017.

Bakgrunn

Vest-Telemark Kraftlag AS ønsker å bygge Trontveitåna kraftverk i Nissedal kommune. Trontveitåna har sin opprinnelse i Åkretjøna, og renner gjennom Trontveitgrenda og ned i Nisser om lag 12 km nord for Treungen sentrum. Det er planlagt Coanda-inntak på kote 445 i Trontveitåna, 350 m nedstrøms Åkretjøna. Fra demningen går vannet i et nedgravd Ø60 cm rør på nordsida av åna, 1600 m ned til kraftstasjonen på kote 251. Kraftstasjonen blir liggende ca. 50 m oppstrøms Fv 514, og ca. 250 m oppstrøms Trontveitånas utløp i Nisser. Kraftstasjonen har en maksimal slukeevne på 781 l/s, som tilsvarer 2,2 ganger middelvannføringa. Installert effekt er 1,3 MW, og årlig produksjon er estimert til 3,7 GWh. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 10 l/s, hele året. Dette tilsvarer alminnelig lavvannføring. Lengde på berørt elvestrekning er 1800 m. For ytterligere detaljer rundt det planlagte kraftverket, viser vi til søknaden.

Det er et eksisterende kraftverk i Trontveitåna, Trontveit kraftverk, som benytter fallet mellom kote 395 og 305 og har en installert effekt på 110 kW. Dette vil bli fjernet ved en eventuell konsesjon.

Søknaden behandles av NVE etter vannressurslovens § 8 (konsesjonspliktige tiltak). Fylkesmannen i Telemark er høringspart, med miljø som ansvarsområde.

Naturmangfoldloven (nml) setter strenge krav til beslutninger som berører naturmangfoldet, og prinsippene i § 8-12 skal legges til grunn i vedtak fra offentlig myndighet. **Vannforskriften** gir

rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av alle vannforekomster. Forskriftens § 4 sier at «*tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse og forbedres med sikte på at vannforekomsten skal ha minst godt økologisk potensial*». Når det gjelder nye inngrep (§ 12) skal «*samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene være større enn tapet av miljøkvalitet*». **Fylkesmannen minner om at endelig vedtak skal vurderes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven og vannforskriften, og at vurderingene skal fremgå av vedtaksteksten.**

Fylkesmannens vurderinger

Arter og naturtyper

Det er ikke registrert sårbare eller trua arter eller naturtyper i eller rundt tiltaksområdet til planlagte Trontveitåna kraftverk, jf. Naturbase og Artskart. Søknadens naturmangfoldutredning (Faun Naturforvaltning) fant heller ikke rødlistearter under feltarbeidet. De påviste imidlertid en bekkekløft, «Trontveitåa», nedstrøms det eksisterende kraftverket. Naturtypen *bekkekløft og bergvegg* (F09) jf. DN-håndbok 13, er en høyt prioritert naturtype som Norge har et internasjonalt ansvar for. Høy luftfuktighet og forekomst av spesialtilpassede arter av sopp, lav, mose og insekter karakteriserer bekkekløfter. Bekkekløfter blir omtalt som «hot spot»-miljø, fordi sammensetningen og tettheten av biologisk mangfold er høyt sammenlignet med andre naturtyper. Basert på potensiale for rødlistearter ble Trontveitåa bekkekløft gitt verdi C – lokal verdi. Den ble videre kategorisert som en kontinental skogsbekkekløft, og er dermed nær truet (NT) i henhold til Norsk rødliste for naturtyper. Skogsbekkekløfter i et kontinentalt klima utgjør stadig sjeldnere øyer i landskapet og er dermed også spesielt sårbare for utbygging av småkraftverk.

Flere arter som ikke er rødlista er likevel spesielt tilpassa og avhengig av vassdragsnatur. Et slikt eksempel er fossekallen. Som Norges nasjonalfugl er dette en karakterart i og ved rennende vann, og det er vedtatt at den skal gis forvaltningsmessig hensyn. Vassdragsinngrep vurderes som den største trusselen mot fossekallen. Søknadens naturmangfoldrapport fant et fossekallreir ved Trontveitåna, og vurderer at elva trolig er hekkeplass fossekall, i tillegg til vintererle – en annen karakterart i vassdragsnaturen.

Vannbruk

Trontveitåna har en årlig gjennomsnittlig vannføring på 362 l/s, og ved en eventuell utbygging blir dette erstattet av en konstant (minste)vannføring på 10 l/s. I flomperioder, vil vannføringen kunne overstige kraftverkets slukeevne på 781 l/s, og noe vann vil da gå over demningen. I søknaden beregnes det overløp vil forekomme i 15 dager i et teoretisk tørt år, 50 dager i et middels år og 88 dager i et vått år. Hvor betydelig overløpet vil bli på disse dagene er vanskelig å beregne. Alle naturelementene som er tilknyttet vassdraget - bekkekløft, fossekall og andre arter og naturtyper, er tilpasset en naturlig og dynamisk vannføring. I alt kan en forvente at disse vil lide betydelig under det omsøkte vannføringsregimet.

Fisk

Fylkesmannens største bekymring ved Trontveitåna kraftverk går på forholdet til fisk i den nedre delen av Trontveitåna. Nisser har sannsynligvis en egen storørretstamme¹, som forvaltninga har særskilt ansvar for å ta vare på. Storørreten benytter i hovedsak større bekker og elver til gyting,

¹ Dervo, B., Taugbøl, T., Skurdal, J. 1996. **Storørret i Norge. Status, trusler og erfaringer med dagens forvaltning.** Østlandsforskning Rapport nr. 10-1996.

men Trontveitåna er ikke undersøkt med hensyn på fisk eller andre akvatiske tema. Det blir opplyst om at det går ørret der, og at denne kan vandre opp til planlagt kraftverk. På NVE-befaringa den 26. september vurderte vi at ørreten kan vandre opp til Saghylen, om lag 120 meter oppstrøms planlagt kraftverk. Her er det et lengre sammenhengende bratt stryk, som fisk ikke kan vandre opp. Under Fv 514 er det en dobbelkølvert med et 30-50 cm fall ned til kulpen nedenfor. Vannføringen under befaringen ble grovt estimert til ca. dobbelt av middelvannføringen (700 l/s). Men terskelen i nedkant av kulpen gjorde at vannspeilet trolig ikke vil synke betraktelig. Dybden på kulpen virket å være i alle fall 50 cm. I alt vurderes denne til å ikke være vandringshindrende for gytefisk på vei opp fra Nisser. Trontveitåna kraftverk medfører dermed at ca. 120 meter potensiell gytstrekning faller bort. Det er i alt betydelig usikkerhet rundt kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldlovens § 8, og dette bør styrkes før et vedtak kan fattes. En fiskeundersøkelse som slår fast nedre del av Trontveitånas beskaffenhet for fisk, da spesielt potensiale for storørret, bør på plass før videre saksgang. Uten dette beslutningsgrunnlaget, kan Fylkesmannen ikke tilråde at det gis konsesjon, jf. naturmangfoldlovens § 9, *føre-var-prinsippet*.

Konklusjon

Trontveitåna kraftverk vil ved en eventuell realisering føre til sterkt redusert vannføring på en 1800 meters strekning mellom inntak og kraftverk. Bekkekløfta «Trontveitåa» har lokal verdi, og som kontinental skogsbekkekløft er den definert som «nær trua». Denne verdien, og det potensielle tapet av den, bør tas med i vurderingen rundt minstevannføring. Videre, er forholdene for fisk i den nedre delen av Trontveitåna ikke godt nok belyst, og dette er et viktig beslutningsgrunnlag som må skaffes til veie før en tar endelig stilling til søknaden. Vi tilrår at det foretas en fiskeundersøkelse på hele den potensielle gytstrekningen fra Saghylen og ned til Nisser. Potensialet for storørret bør også inkluderes i en slik utredning.

Med hilsen

Hans Bakke
miljøverndirektør

Irvin Kilde
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Vest-Telemark Kraftlag AS

3891 HØYDALSMO